

REVANCHEGEVÆR

Den danske hær har lige fået nye geværer. Det gjorde hæren også i 1864, da den indførte forsvaret for første gang et bagladegevær – remingtonriflen – som blev hærens primære våben. Med det nye gevær håbede mange danskere, at Danmark kunne generobre Sønderjylland, der var gået tabt i 1864.

Remingtonriffel med sabelbajonet. Det var det danske infanteris håndvåben i perioden 1867-1889. Geværet kunne skyde hurtigere end preussernes tændnålsgevær, men da det var et enkeltskudsvåben, ammunitionen ikke var røgfri og havde en for stor kaliber, blev det hurtigt forældet.

ÆRET

1867. Her

– som

er på, at

Tekst: **Sune Wadskjær Nielsen**

Tre salver. Afgivet fra 165 meter, 110 meter og 15 meter. Det var alt, hvad 76 preussiske soldater bevæbnet med bagladere skulle bruge for at nedskyde det meste af et dansk infanterikompagni, der på gammeldags vis rykkede frem i et bajonetangreb skulder ved skulder. Af de 184 danske soldater var 22 døde og 76 sårede. Træfningen ved Lundby syd for Aalborg 3. juli var den sidste i krigen i 1864. Den gjorde et stort indtryk i den danske hær. Alle var nu overbevist om, at bagladegeværet var fremtiden. Bare fjorten dage efter, der blev sluttet fred, nedsatte krigsministeren en kommission, der skulle finde et egnet bagladegevær. Tapriflen – forladegeværet, som danskerne havde kæmpet med i krigen i 1864 - skulle udskiftes hurtigst muligt. Den danske hær måtte være klar til en revanche, hvis Preussen kom i krig med sine stormagtsrivaler Østrig og Frankrig.

En kompromisløsning

Krigen i 1864 havde efterladt et kæmpe hul i statskassen, så håndvåbenkommissionen måtte også tage hensyn til økonomien. Nye geværer til en mobiliseringshær på 40.000 infanterister var en stor investering. I første omgang forsøgte forsvaret sig med en billigere løsning. I stedet for at kassere de 40.000 taprifler ville man forvandle dem til bagladere, så de kunne skyde hurtigere. En hollandsk opfinder havde fundet på en smart måde at omdanne forladere til bagladere. Metoden kunne sagtens bruges på de danske taprifler. 10.000 forladere blev lavet om til bagladere, men i længden var det ikke en holdbar løsning. De omdannede taprifler kunne slet ikke konkurrere med de nyeste bagladere på markedet, så kommissionen anbefalede,

at man investerede i et helt nyt gevær. Ellers ville hæren ikke kunne klare sig, hvis der blev krig igen.

Chance for revanche

I 1866 røg Danmarks to modstandere Preussen og Østrig i totterne på hinanden. På dette tidspunkt havde det meste af infanteriet stadig forladegeværer, og hæren var ikke blevet reorganiseret efter nederlaget i 1864. Regeringen besluttede at holde lav profil og ikke blande sig i det preussisk-østrigske opgør. Krigen var hurtigt afgjort. Den østrigske general Gablenz betegnede krigen som en lang række af Lundby-affærer, hvor det østrigske infanteri, der var bevæbnet med forladere, forblødte i kugleregnen fra de preussiske tændnålsgeværer.

Remingtongeværet vinder konkurrencen

Krigsministeren fik i januar 1867 bevilget penge til at indkøbe 30.000 nye håndvåben til infanteriet. Lige til det sidste kæmpede de to amerikanske producenter Peabody og Remington om danskernes gunst. I sidste øjeblik kom Remington på banen med et nyt gevær, som var klart bedre end Peabodys. Med Remingtonriflen tog det 20 sekunder at afskyde fem skud, hvilket var væsentligt hurtigere end prøjsernes tændnålsgevær, som brugte 38 sekunder til fem skud. Den endelige ordre blev på 40.000 geværer og 1800 karabiner. De nye våben kom til at hedde bagladegevær model 1867. På den årlige forårsmanøvre på Viborgeggen i 1868 blev bagladegeværet for første gang udleveret til mandskabet. Det indfriede til fulde forventningerne. Ud af 182.000 skud var der blot 184 forsagere. I november 1868 var hele infanteriet bevæbnet med de nye geværer. Det var på høje tid, for det trak op til en ny

Dansk soldat i 1864-uniform med tapriffler. Tapriflen var et udmærket forladergevær, som, hvis det var ladet rigtigt, kunne ramme mindst lige så godt som en baglader. Svagheden ved forladeren var den omstændelige ladeproces, der gjorde, at geværet blot kunne skyde to skud pr. minut. Samtidig foregik ladningen stående, så soldaten var udsat for fjendens kugler. I stressede situationer begik soldaterne ofte fejl og fik ladet forkert eller med flere patroner, så skuddet blev uregelmæssigt, eller geværet i værste fald sprængtes.

krig. Denne gang mellem Preussen og Frankrig.

19. juli 1870 erklærede Frankrig krig mod Preussen. Den danske regering stod over for et vanskeligt dilemma. På den ene side var Frankrig det sidste land, der kunne sætte en stopper for Preussens vokseværk og gennemtvinge, at landet afstod Sønderjylland til Danmark. På den anden side havde Danmark ikke råd til at tabe endnu en krig til Preussen. Et nederlag ville højst sandsynligt betyde et farvel til Danmark som selvstændigt land.

Fransk visit

Efter intense diskussioner i regeringen blev ministrene enige om en forbeholden neutralitetserklæring, som åbnede mulighed for, at Danmark senere kunne tilslutte sig Frankrig, hvis krigslykken var med trikoloren. Samtidig forberedte krigsministeren en mobilisering af hæren. For den franske regering, som troede den kunne få Danmark som forbundsfælle, var Danmarks neutralitetserklæring en skuffelse. For at få danskerne på andre tanker sendte kejser Napoleon den 3. en diplomat til København ledsaget af et fransk krigsskib. Den franske diplomat Hertugen af Cadore gik den 1. august i land i den danske hovedstad. Med sig i lommen havde han et allianceforslag, hvor Danmark fik tilbudt at få hele Slesvig tilbage samt støtte fra en veludrustet fransk flåde med 30.000 soldater om bord. Tusinder af københavnere flokkedes på Langelinie for at se det franske krigsskib, danske soldater afsang Marseillaisen, og overalt, hvor de franske søofficerer viste sig, blev de hyldet som helte. Krigsstemningen påvirkede regeringen. Kulturministeren ville straks slutte sig til Frankrig, indenrigsministeren mente, at nu, hvor man havde brugt så mange penge på

våben, kunne man lige så godt bruge dem mod preusserne. Krigsministeren og finansministeren raslede ligeledes med sablerne. Over for dem stod Kong Christian IX, der var lodret imod ethvert krigerisk skridt, mens statsministeren, udenrigsministeren og justitsministeren ville vente og se, hvordan krigen gik. Lige inden det afgørende møde med Hertugen af Cadore 9. august var der dårlige nyheder fra krigsskuepladsen. Franskmændene havde tabt et stort slag ved Wörth. Den franske hær fremstod som en rodebutik mod de velorganiserede preussere. Nu fik de krigsgale ministre kolde fødder. Hertugen af Cadore blev sendt hjem med et høfligt afslag samt en ønske om "held og lykke med krigen" fra den danske regering. I løbet af de næste par måneder blev de franske hære fuldstændigt løbet over ende af den velsmurte preussiske krigsmaskine. Frankrig afstod Alsace-Lorraine til Preussen, som nu blev den ledende magt i et samlet Tyskland.

Hurtigt forældet

En krig mod det mægtige Tyskland ville være selvmord, så Remingtonriflen kom aldrig til at deltage i en invasion af Sønderjylland. Selv om det i 1867, da det blev indkøbt, var et af de bedste våben på markedet, var det ikke "et fremtidens våben". Allerede i 1870'erne eksperimenterede de europæiske lande med at lave geværer med magasiner og ammunition med en lavere kaliber, som havde en mere sikker skudbane. Udviklingen truede med at gøre hærens geværer forældede, så i 1881 blev en ny håndvåbenkommission dannet. Remingtonriflen blev i 1889 afløst af Krag-Jørgensen-geværet, som havde 8-mm røgfri ammunition og et magasin med fem skud. Dette våben beholdt hæren helt ind til Anden Verdenskrigs afslutning.